

Eekhoorn,
etend van de
knoppen van
een populier.

ZOOGDIERNESTEN EN -HOLEN IN EEN STADSPARK – DEEL 4

Eekhoornnesten

In deel 1 t/m 3 beschreef ik nesten en holen van konijn, mol en enkele muizen- en spitsmuizensoorten in het circa 8 hectare grote Geerbospark in Veghel. Voor diersporen zijn herfst en winter een minder gunstige periode, maar voor eekhoornnesten juist de beste. Dan zijn ze in de kale kruinen van loofbomen gemakkelijk te ontdekken. Ontluikend blad in het voorjaar onttrekt ze weer volledig aan het zicht.

TEKST, FOTO'S EN FIGUUR ANNEMARIE VAN DIEPENBEEK

De laatste jaren vind ik in bossen opvallend weinig eekhoornsporen (beknaagde naaldboomkegels en hazelnoten), maar in parken en in tuinen zie ik juist vaker eekhoorns en hun sporen. Het Geerbos, vooral bestaand uit gemengd loofhout met ondergroei van struiken als braam, hazelaar en kornoelje, met ook enkele grasveldjes en een bloemrijke insectentuin, is daarvan een typisch voorbeeld. In de herfst en winter 2020/21 ben ik eekhoornnesten gaan tellen en bijhouden hoe het ze verder verging – totdat nieuw blad ze weer verborg.

NESTHOOGTE EN BOOMSORTEN

Tussen eind november en half mei doorkruiste ik het Geerbos twintig keer. Ik telde er maar liefst 22 eekhoornnesten of restanten daarvan. Van die 22 zaten er 17 in zomereik, 1 in berk,

1 in populier, 1 in esdoorn en 2 in zilverspar. De nesthoogte varieerde sterk: de drie laagste nesten zaten op ongeveer 4,5 (zilverspar) en 5 meter hoogte (eik) en het hoogste op 25 meter (populier), een op 16 meter (esdoorn) en de overige tussen de 10 en 15 meter (zomereik). Niet duidelijk is of de meeste nesten al vroeg of pas in de loop van 2020 gebouwd waren. Uitgezonderd één nest (in zilverspar) waren de nesten die ik hier kende uit 2019 in 2020 geheel verdwenen. Ze liggen min of meer in clusters van 3-5 nesten verspreid. Soort en leeftijd van de bomen moet zodanig zijn dat de omgeving voldoende voedsel oplevert.¹ In het Geerbos bestaat dat vooral uit hazelnoten, eikels en eikenbloei, en in het vroege voorjaar zag ik de eekhoorns herhaald eten aan knoppen van populier. Voorts kunnen ze aan de randen van het park oogsten uit twee walnotenbomen; hiervan leggen ze vermoedelijk hun wintervoorraadjes aan.

Drie van vier ravottende eekhoorns in het Geerbos. Kort tevoren observeerde ik twee ervan rustend en soezend in de voorjaarszon, in een takvork van een esdoorn.

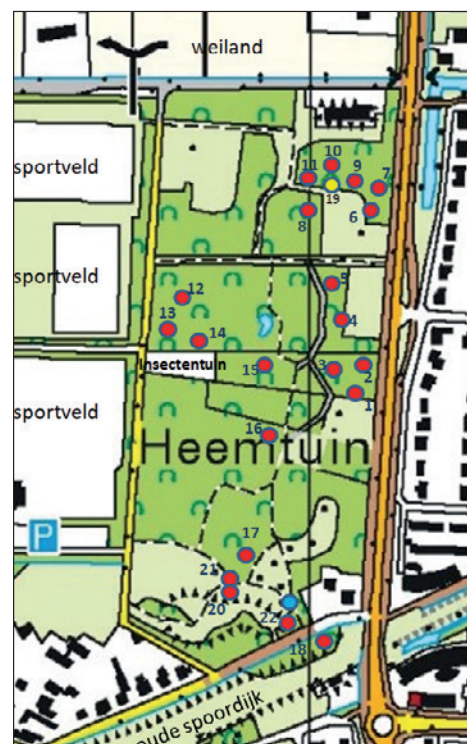
Drachtig vrouwtje, bij nestboom 11 (zie figuur 1) zonnebadend op een tak

De nestbouw duurt 3-5 dagen.³ Soms worden verlaten kraaien- of eksternesten gebruikt. Soms bekleden eekhoorns boomholtes of nestkasten om als slaapnest te gebruiken,^{2,3} maar vaker gebruiken ze die om voedselvoorraden in aan te leggen. Voorraden verstopten ze ook in de grond, vaak dicht bij het wortelstelsel van bomen.³

De 22 nesten die ik in het Geerbos telde bestonden bijna alle uit eikentakjes en -blad, 2 (in zilverspar) uit takjes, mos en sparrennaalden. Op afstand zagen de meeste eruit als wat rommelige, eivormige bollen van twijgen en losse bladeren, die de indruk wekten dat ze een dag met windkracht 8 niet zouden overleven. Maar schijn bedriegt, het trof me dat zelfs na vier dagen met stormachtig weer in 2020 van de (soms al wat ingezakte) nesten het grootste deel nog op zijn plek zat, zonder (van onderaf zichtbare) grote schade. Na de sneeuwjacht van 7 en 8 februari

UITERLIJK EN NESTPLAATS

Eekhoornnesten zitten vaak hoog in bomen, dicht tegen de stam aan meerdere takken of zijtakken waar het nest goed verankerd kan worden, maar ook wel verder van de stam. De buitenkant bestaat uit afgeknagde takjes met blad, samengebouwd tot een bol- of eivormig nest van 30-40 cm, met een binnendiameter van ca. 15 cm.² De (meestal twee) toegangsgaten zijn van onderaf niet te zien. Het is lastig een goed beeld te krijgen van het nestmateriaal, niet alleen vanwege de nesthoogte, maar ook omdat wrakke nesten in stukken en beetjes uiteenvallen en het materiaal met de wind verstrooid wordt. Zelden vind je een compleet uit de boom gewaaide nest, maar op 20 november 2016 vond ik er een ter plaatse, met storm uit een fijnspar gewaaide. De bekleding bestond uit takjes, gedroogd gras en (veel) houtvezels van gestripte boomschors. Een ander (binnen)nest uit de omgeving, verzameld op 8 november 1993 in een door storm omgewaaide grove den, bestond uit eikenblad, gras, schorsrepen, mos en takjes. Nesten in naaldbomen zijn wat meer afgeplat en bevatten vaak naalden als bekleding.³

Figuur 1. Plattegrond van het Geerbos met de locaties van de eekhoornnesten.

De binnenbekleding van een tijdens een storm uit een fijnspar gewaaid eekhoornest (verzameld in het Geerbos op 6 december 2016). Het bestaat vooral uit gedroogd gras en (veel) houtvezels (van gestripte boomchors).

eekhoorns kunnen schatten. Dat komt overeen met mijn indruk door zichtwaarnemingen: op 19 maart 2021 zag ik 6 eekhoorns, waarvan 4 tegelijk in een esdoorn, een 5e dier, een drachtig vrouwtje, in eik en een 6e elders, op de bosbodem. Dicht bij elkaar gelegen nesten hoeven niet van één individu te zijn. De meeste nesten zijn 3-5 maanden in gebruik,¹ wat kan verklaren waarom begin mei 2021 veel van de 22 in het Geerbos getelde nesten min of meer wrakkig waren. Na half mei verhinderde het uitlopend blad het verdere zicht erop.

2021 bleken echter wel enkele nestrestanten verder ingezakt of uitgewaaid te zijn. Begin mei 2021 waren er van de 22 nesten 7 nog geheel intact, van 6 nesten was de vorm wat in- of uitgezakt, van 7 was alleen een klein restant over en 2 waren er geheel verdwenen. Een eind februari 2021 nieuw gebouwd nest verschilde in uiterlijk niet van de oudere nesten.

AANTAL NESTEN PER EEKHOORN

Een eekhoorn bouwt meestal één wat groter en steviger winternest, waarin in de winter ook paartjes worden aangetroffen, en enkele eenvoudige zomernesten, die ook als beschutting tegen weer en wind worden gebruikt. Het aantal nesten per eekhoorn varieert, afhankelijk van bossamenstelling en -ouderdom. Een in België uitgevoerd onderzoek in verschillende bostypen geeft aan dat het aantal nesten een goede indicatie is voor de dichtheid van eekhoorns; het komt op 4-5 nesten per individu.¹ Op die basis zou je het aantal eekhoorns in het Geerbos op 5 of 6

Door eekhoorn voor nestbekleding gestripte schors. Bij dode of stervende bomen strippen eekhoorns ook om bepaalde schimmels eronder te eten.⁴

Eekhoorns maken hun nest ook wel eens in gebouwen, schuren of achter vensterluiken. Hier een eekhoornnest onder een dakpan van een serre; het gebruikelijke 'buitenmateriaal' van takjes en blad ontbreekt hier.

ANNEMARIE DIEPENBEEK is een diersporen-expert, met veel veldervaring op het gebied van zoogdieren, amfibieën en reptielen. Ze schreef diverse veldgidsen, waaronder *Veldgids Diersporen* en *Veldgids Diersporen Europa*.

Eén van de eekhoorns van het Geerbos.